

Упоряд.: Сб. методических разъяснений по предметам, преподаваемым в школах церковно-приходских и грамоты. – СПб., 1900. – 272, II с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1508; Ф. 304. – Дис. 190; ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 3858, 3876; Ф. 712. – Оп. 6. – Спр. 860.

Опубл. дж.: Распоряжения епархиального начальства // КЕВ. – 1867. – № 20. – Отд. 1-й. – С. 187–188; Некролог [Иоаким Тимофеевич Игнатович] // Там само. – 1881. – № 12. – Ч. неофиц. – С. 14–15; Высочайшие награды // ЦВед. – 1891. – № 20. – С. 174. [Резолюции митрополита Киевского и Галицкого] // КЕВ. – 1896. – № 16. – Отд. офиц. – С. 232; Извлечение из журналов Совета Киевской духовной академии за 1905–1906 учебный год. – К., 1906. – С. 218; *Певницкий В. Ф.* Мои воспоминания. Служение в Академии в должности профессора // ТКДА. – 1911. – № 5. – С. 106–108; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 657–658, 720–721, 815–816; *Калачинский П. А.* Павел Акимович Игнатович (Некролог) // ТКДА. – 1917. – № 3. – С. 261–263; *Він же.* Павел Акимович Игнатович (Некролог) // Киевлянин. – 1917. – 29.04 (№ 106). – С. 2.

М. Л. Ткачук

ІЄРОНІМ (ГЕПНЕР Іван Федорович) [рос. Иероним (Гепнер Иван Федорович)] (1811–11[23].11.1876), архімандрит, випускник КДА – священнослужитель РПЦ, церк. педагог, перекладач, бібліофіл.

Нар. у м. Варшаві в Царстві Польському (нині – Республіка Польща) в міщанській катол. сім'ї. Навчався у Варшавському ун-ті. Після його закриття у 1831, прийнявши лютеранство, продовжував університетську освіту в м. Дерпті Ліфляндської губ. (нині – м. Тарту, Естон. Республіка). Був виключений із Дерптського ун-ту, згідно з розпорядженням міністра народної освіти, «за разные неблагопристойные проступки, учиненные им на пути из Варшавы в Дерпт, ...без права названия студентом» (через це тривалий час мав репутацію «неблагонадійного», що перешкоджало його прийняттю до духовного стану). У 1835 або на поч. 1836, мешкаючи на території Полоцької і Віленської правосл. єпархії, за згодою її очільника єпископа *Смарагда (Крижановського)* приєднався до православ'я та оселився у Вітебському Свято-Троїцькому Марковому мо-

настирі. Маючи «сильное и непреодолимое желание посвятить себя для спасения души в какую-нибудь иноческую обитель», у червні 1836 звернувся до Св. Синоду із проханням «определить его в Валаамский или Соловецкий, или же в какой-либо другой монастырь на послушание, в ближайший за поведением и жизнью его надзор благонадежного настоятеля». За рішенням Св. Синоду, був прийнятий послушником Спасо-Преображенського Соловецького монастиря під нагляд («за поведением его и преимущественно за образом мыслей») настоятеля архімандрита Іларія.

У травні 1837 звернувся до митрополита Київського і Галицького *Філарета (Амфітеатрова)* із клопотанням про переведення до Київ. єпархії та прийняття до вищого відділення КДА. З дозволу Св. Синоду від 21.07.1837, за згодою академ. Правління від 18.11.1837 та згідно з резолюцією митрополита Філарета від 01.12.1837 («Согласен, с тем, чтобы Правление академии о поведении и образе мыслей Гепнера доносило мне чрез каждые три недели»), у грудні 1837 зарахований слухачем богослов. курсів у вищому відділенні КДА. Згідно з рішенням Конференції КДА від 15.07.1839, затвердженим Св. Синодом 31.12.1839, увійшов до складу студентів вищого відділення «для выслушания вновь курса богословских наук и для большего удостоверения в его поведении». Закінчив КДА у 1841 зі ступ. старшого канд. богослов'я, отримавши право на здобуття ступ. магістра після двох років бездоганної служби в духовних навч. закладах та підготовки нового твору, «относящегося к духовной учености» (подання Конференції КДА від 19.07.1841 затверджено ухвалою Св. Синоду від 09–18.12.1842). Рукопис випускного твору І. «Мнения Иустина Мученика, Тациана и Феофила о бессмертии души» зберігається у ІР НБУВ.

10.12.1842 розпочав пед. діяльність на посаді викладача церк. історії та канонічного права Харків. ДС, де з 17.01.1844 виконував

також обов'язки бібліотекаря. 07.04.1843 прийняв чернецтво (чин постригу звершено єпископом Харківським та Охтирським Інокентієм (Борисовим) у Хрестовій церкві Харків. архієрейського дому). 10.04.1843 рукопокладений у сан ієродиякона, 11.04.1843 – у сан ієромонаха. Був духівником і священником Харків. благодійного тов-ва.

З 31.10.1847 обіймав посаду викладача церк. історії та поєднаних із нею предметів Тамбовської ДС. У серпні 1851 – березні 1852 тимчасово виконував обов'язки інспектора. З 21.08.1852 був помічником інспектора.

04.05.1854 призначений інспектором та викладачем Св. Письма і катехізичного вчення Астраханської ДС. З 19.08.1854 обіймав також посаду настоятеля чол. монастиря в ім'я Йоана Предтечі у м. Астрахані (з 26.06.1856 – у сані ігумена). Доклав зусиль для піднесення його матеріального добробуту і благоустрою.

З 19.10.1856 – інспектор і помічник ректора Кишинівської ДС. З 18.04.1857 обіймав також посаду настоятеля Гирбовецького Свято-Успенського чол. монастиря Оргіївського пов. Бессарабської губ. (нині – у с. Гирбовець (рум. Hîrbovăț) Калараського р-ну Республіки Молдова). З 22.02.1859 служив у сані архімандрита. Як настоятель Гирбовецького монастиря дбав про суворе дотримання чернечого статуту; докладав зусиль для залучення благодійних коштів на розвиток обителі. Відіграв значну роль у прославленні Гирбовецької ікони Божої Матері та запровадженні, згідно з указом Св. Синоду від 26.01.1859, щорічних хресних ходів напередодні 01.10, під час яких чудодійний образ переносили з Гирбовця до Кишинева, та 23.04, коли його повертали до монастиря (традиція хресних ходів із Гирбовецькою іконою зберігається у Молдавсько-Кишинівській митрополії донині). У 1859 видав «Сказание о Святой иконе Божией Матери, находящейся в Гербовецком Свято-Успенском монастыре Бессарабской области» (згодом неодноразово перевидане). Збу-

дував Братський монастирський корпус (на 59 келій); розпочав зведення на території обителі церкви в ім'я Св. Духа. Виконував низку адм. доручень на єпархіальній службі: був цензором проповідей священнослужителів Кишинева (з 06.09.1857 до грудня 1859); очолював Бессарабське попечительство про тюрми (з 03.04.1859). Звільнившись, за станом здоров'я, з семінарії та духовно-навч. відомства (указ Св. Синоду від 18.05.1859), обійняв посаду благочинного монастирів та скитів Бессарабії (з 14.07.1859).

28.08.1863 переведений на посаду настоятеля Хрестовоздвиженського чол. монастиря у м. Слободський В'ятської губ. (нині – Кіровської обл. РФ). У 1864 став членом Попечительського ком-ту В'ятської публічної б-ки; у 1866 – дійсним членом В'ятського стат. ком-ту; того ж року ввійшов до складу Слободського Духовного Правління. Очолював Слободську училищну раду. 28.11.1867 подарував б-ці В'ятської ДС свою надзвичайно цінну колекцію зах. духовної та світської літ-ри (396 творів, 1066 томів), що нині зберігається у фондах Кіровської ордену Пошани держ. універсальної наук. б-ки ім. О. І. Герцена.

З 12.04.1868 служив настоятелем Жабського (Шабського) Свято-Вознесенського чол. монастиря (нині – жін. монастир у с. Жабка, румун. Jarса, Флорештського р-ну Республіки Молдова). У 1869–71 був членом Кишинівської духовної консисторії, благочинним монастирів і скитів Бессарабії, членом Кишинівської училищної ради. Вніс 1500 руб. на розвиток Кишинівського уч-ща дівчат духовного звання. Жертвував кошти на потреби бессарабського духовенства, Жабського і Ніжинського монастирів тощо.

Підтримував зв'язки із КДА: у вересні 1869, беручи участь в урочистостях із нагоди її 50-річного ювілею, виголосив вишукане привітання латиною та подарував академ. б-ці видання найдавнішого з грец. рукописів книг Старого і Нового Завітів (IV ст.) – Ватиканського кодексу («Bibliorum

sacrorum Graecus Codex Vaticanus»). Вніс 200 руб. до фонду, започаткованого під час урочистостей архієпископом Кишинівським і Хотинським Антонієм (Шокотовим) і призначеного для преміювання студентів КДА та публікації їхніх творів. У 1873, з нагоди 50-річчя церк. служіння митрополита Київського і Галицького Арсенія (Москвина), подарував б-ці КДА раритетне видання латиномовної Біблії (Вульгати), здійснене у 1475 в нім. м. Нюрнберг славетним друкарем Антоном Кобергером.

27.03.1873 призначений настоятелем Ніжинського Благовіщенського чол. монастиря. У 1874 перебував на лікуванні у м. Карлсбад (нині – м. Карлові Вари, Чеська Республіка). У грудні 1875 переведений на посаду настоятеля Богодухівського монастиря в м. Оренбург. Прибувши до обителі в лютому 1876, мав задуми і плани щодо її розвитку, які не зміг реалізувати через тяжку ниркову хворобу, що загострилася за несприятливих кліматичних умов. За власним клопотанням 20.10.1876 отримав призначення Св. Синоду на посаду настоятеля Свято-Троїцького монастиря у м. Лебедин Тамбовської губ. (нині – Липецької обл. РФ). Здав справи і приготувався до від'їзду, однак залишити Оренбург І. не судилося.

Помер в Оренбурзькому Богодухівському монастирі на 65-му році життя. Був похований побл. гол. монастирського храму в ім'я Йоана Предтечі. У 1929 монастир зруйновано. На його місці за рад. часів збудовано теплову електростанцію «Красный маяк».

Протягом багаторічної пед. та єпархіальної служби мав численні церк. і держ. відзнаки, у т. ч. ордени Св. Анни 2-го ступ. (22.04.1861) та Св. Володимира 3-го ступ. (12.04.1870). Був обраний почесним членом Церковно-археол. тов-ва при КДА (25.09.1873).

За спогадами сучасників, І. належав до найосвіченіших кіл рос. правосл. чернецтва своєї доби. Був знавцем іноз. мов (особливо латини та нім.). Спілкувався з відомими європ. теологами з питання возз'єднання хрис-

тиян. Церков – у т. ч. з нім. істориком Церкви Августом Неандером (1789–1850), якому доправив свій переклад нім. мовою статті єпископа Інокентія (Борисова) «О начале христианства в Польше» (1842). Лист-відповідь А. Неандера опублікував у ж-лі «Московские епархиальные ведомости» за 1869.

Відзначився як бібліофіл і благодійник. Керуючи монастирями, вирізнявся педантичністю у фінансових і майнових справах. Водночас, як свідчать деякі автори, був незлагідною, конфліктною людиною, чий «несчастный характер» призводив до постійних поневірянь і зміни місць служби; мав неоднозначну репутацію як богослов і педагог – викладав «не совсем в православном духе», демонстрував подекуди зневажливе ставлення до правосл. обрядовості, жорстоке поводження із учнями семінарій, схильність до найгірших єзуїтських прийомів виховання.

Крім брошури, присвяченої Гирбовецькій іконі Божої Матері, опублікував збірку проповідей (виголошених за часів служби у Слободському монастирі), а також кілька перекладів. Зокрема переклав твір відомого опонента Ернеста Ренана, франц. протестантського богослова Едмона де Прессансе «Иисус Христос. Его время, жизнь и дело» (друкувався у ж-лі «Кишиневские епархиальные ведомости» протягом 1868–70), а також лист мюнхенського професора, одного із засновників старокатолицького руху Йоганеса Фрідріха (1836–1917), що містить критику догмата про непомильність пап, схваленого I Ватиканським собором у 1869–70.

Осн. тв.: Сказание о Святой иконе Божией Матери, находящейся в Гербовецком Свято-Успенском монастыре Бессарабской области, в Оргеевском уезде, и именуемой Гербовецкою. – Кишинев, 1859. – 12 с.; [Тема]. – Кишинев, 1860. – 12 с.; СПб., 1867. – 36 с.; О., 1899. – 32 с.; К., 1911. – 32 с.; Поучения и речи на разные случаи. – СПб., 1872. – [8], 30, II с.

Пер.: Римские письма о Ватиканском соборе // Кишиневские ЕВ. – 1872. – № 22. – Отд. неофиц. – С. 717–733.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 175. – № 1344; Ф. 301 (КДА). – №№ 684 Л, 770 Л, 776 Л, 802 Л, 803 Л; Ф. 304. – Дис. 98;

ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 1263, 1570; Оп. 2. – Спр. 4096, 5540.

Опубл. дж.: Пинегин Г., прот. Настоятели Слободского, прежде Богоявленского, ныне Крестовоздвиженского, 3-го класса, мужского монастыря [дода-ток] // Вятские Ев. – 1866. – № 1. – Ч. неофиц. – С. 27-30; Распоряжения епархиального начальства // Там само. – 1868. – № 2. – Ч. офиц. – С. 38-40; Перемены по службе лиц епархиального ведомства // Там само. – № 11. – Ч. офиц. – С. 304; Письмо знаменитого церковного историка Неандера к русскому архимандриту // Московские Ев. – 1869. – № 1. – С. 13-14; Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. – К., 1869. – С. 5, 24, 41, 353; Распоряжения Святейшего Синода // Кишиневские Ев. – 1872. – № 1. – Отд. офиц. – С. 1; 1873. – № 9. – Отд. офиц. – С. 123-124; Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за 1873-1874 учебный год. – К., 1874. – С. 24; Движение по епархиальной службе // Оренбургские Ев. – 1876. – № 22. – Отд. офиц. – С. 777; Некролог [Архимандрит Иероним (Гепнер)] // Там само. – № 24. – Отд. неофиц. – С. 886-892; Некролог архимандрита Иеронима // Кишиневские Ев. – 1876. – № 23. – Отд. неофиц. – С. 944-948; Н. Д. Архимандрит Иероним (некролог) // Московские Ев. – 1876. – № 50. – С. 439-440; Некрологи : [архимандрит Иероним Гепнер] // Харьковские Ев. – 1877. – № 1. – С. 18-28; Письма протоиерея И. М. Скворцова к преосвященному Иннокентию, архиепископу Херсонскому // ТКДА. – 1885. – № 6. – С. 324-326; № 7. – С. 472-473; Верещагин А. Протоиерей Н. Кувшинский (некролог) // Труды Вятской ученой архивной комиссии. – 1907. – Вып. 3. – С. 93-95; Письма преосвященного Смарагда к обер-прокурору Св. Синода // Шавельский Г. Последнее воссоединение с Православной церковью униатов Белорусской епархии. (1833-1839). – СПб., 1910. – С. 36-37; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796-1869 гг.). – Т. 5 (1823-1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 259-260, 307-310, 325, 369-370, 372-373, 374, 407-411; Гепнер Иван, архимандрит Иероним // Биограф. словарь выпускников Киевской духовной академии : 1819-1920-е гг. : Материалы из собрания проф. протоиерея Ф. И. Титова и архива КДА : в 4 т. / сост. В. И. Ульяновский. – Т. 1. – К., 2014. – С. 336-349.

Літ.: Серафим, архим. Описание Гербовецкого Свято-Успенского монастыря, состоящего в Кишиневской епархии // Кишиневские Ев. – 1874. – № 14. – Отд. неофиц. – С. 531; Дубасов И. И. Очерки из истории Тамбовского края. – Вып. 1. – Тамбов, 1883. – С. 124-130; Барсов Н. И. К биографии Иннокентия, архиепископа Херсонского // ХЧ. – 1884. – № 1-2. – С. 190-193, 200; Иероним (Иван Федорович Гепнер) // РБС. – Т. : Ибак-Ключарев. – СПб., 1897. – С. 166-167; Н. Л. [Леонтьев Н.] Материалы для истории Астраханской епархии. Биографические сведения об архимандрите Иерониме Гепнере, бывшем инспекторе Астраханской духовной семинарии и настоятеле Астраханского Иоанно-Предтеченского монастыря // Астраханские Ев. – 1911. – № 13-14. – Отд. неофиц. – С. 560-

585; Пархомович А. М. Список ректоров и инспекторов Кишиневской духовной семинарии за время столетнего (с 31 января 1813 г.) существования ее // Кишиневские Ев. – 1911. – № 25. – Отд. неофиц. – С. 951-952; Лотоцкий П. А. Административный строй Кишиневской духовной семинарии по уставу 1808-1814, 1867 и 1884 годов // Там само. – 1913. – № 2. – Отд. неофиц. – С. 66; № 3. – Отд. неофиц. – С. 106-108; Петряев Е. Д. Записки книголюба. – Киров, 1978. – С. 122; Малышева Е. А. Архимандрит Иероним Гепнер и его книжное собрание // Герценка : Вятские записки. – Киров, 2005. – Вып. 9. – С. 39-45.

М. Л. Ткачук

ІЄРОНІМ (ЕКЗЕМПЛЯРСЬКИЙ Ілля) Тихонович [рос. Иероним (Экземплярский Илья Тихонович)] (20.07[01.08]. 1836-02[15].11.1905), архієпископ РПЦ, випускник КДА – церк. діяч і педагог. Батько професора КДА Василя Ілліча *Екземплярського*.

Нар. у с. Дмитрієви Гори Меленковського пов. Владимирської губ. (нині – Меленковського р-ну Владимирської обл. РФ) у сім'ї священика. Після закінчення Владимирських ДУ (1845-52) та ДС (1852-57) навчався у КДА (1857-61). Маючи неабиякі вокальні дані, співав у академ. хорі (був солістом-тенором). У листопаді 1859 брав участь у страйку студентів КДА, спричиненому незадовільними побутовими умовами, вадами в організації навчання і свавіллям адміністрації. У 1861 підготував випускний твір «О состоянии белого духовенства с начала XVIII века» (рукопис зберігається в ІР НБУВ). Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я, отримавши право на присудження ступ. магістра після двох років бездоганної служби в духовно-навч. закладах або епархиальному відомстві та підготовки нового твору (рішення Конференції КДА від 02-04.08.1861 затверджено Св. Синодом 05.11.1862).

Після закінчення КДА був призначений викладачем церковно-біблійної історії, літургії та канонічного права Черніг. ДС (з 25.10.1861). Невдовзі одружився із Ганною Семенівною Пилипеевою, донькою священика Києво-Подільського храму в ім'я Різд-